

AV

Deloitte Accountants B.V.
Laan Corpus den Hoorn 102-4
9728 JR Groningen
Postbus 980
9700 AZ Groningen

Tel: (050) 5204520
Fax: (050) 5204507
www.deloitte.nl

Gemeente Tynaarlo
Vries

Bevindingen interim-controle 2008

10 februari 2009

Burgemeester en wethouders
van de gemeente Tynaarlo
t.a.v. de heer drs. J. Homans, concerntcontroller
Postbus 5
9480 AA VRIES

Datum
10 februari 2009

Behandeld door
drs. E.J. Schollaardt RA

Ons kenmerk
3100104402-2110.3-

Onderwerp
Bevindingen interim-controle 2008

EJJ/ma
Uw kenmerk

Geacht college,

De interim-controle bij uw gemeente is afgerond en in deze brief zijn de voor u belangrijkste bevindingen weergegeven.

Bij de interim-controle wordt in belangrijke mate gesteund op de audits die uw gemeente zelf uitvoert. Als onderdeel van deze audits is een uitgebreide interne rapportage opgesteld, waarin de relevante procesbevindingen zijn opgenomen. Voor zover van toepassing, zijn de bevindingen die uit uw eigen audits naar voren komen, overgenomen in deze rapportage.

In de bijlage is weergegeven wat de risico's van gedane bevindingen zijn en wat de aanbevelingen zijn om deze risico's in de toekomst te beperken. Hierbij is tevens vanuit onze visie een prioriteitstelling aangegeven. De bevindingen in deze bijlage vormen voor ons de basis voor de integrale managementletter die wij aan de gemeenteraad zullen uitbrengen.

Wij vertrouwen erop u met deze brief van bevindingen toereikend te hebben geïnformeerd en hiermee een positieve bijdrage te leveren aan de verdere ontwikkeling van de organisatie van uw gemeente.

Hoogaachtend,

Deloitte Accountants B.V.

P. Rienks RA

Bijlagen: - Bevindingen interim-controle gemeente Tynaarlo.
- Actualiteiten BBV.

Bijlage 1 Bevindingen interim-controle gemeente Tynaarlo

Nr.	Proces/ onderwerp	Bevinding	Risiko/effect	Aanbeveling
1.	Audits rechtmatigheid	In overeenstemming met de organisatieverordening (verordening 212) van de gemeente Tynaarlo worden interne toetsingen uitgevoerd wat betreft rechtmatigheid, maar ook wat betreft doelmatigheid. Dit proces verloopt steeds beter bij uw gemeente en is voor u een belangrijk middel om de kwaliteit van processen te bewaken. Verbeterpunten die wij constateren, zijn de volgende: - Uitbreiding van interne toetsingen op basis van geconstateerde procedurele tekortkomingen vindt niet plaats. Zo zijn bijvoorbeeld bij het proces van verwerking van memoriaalboekingen tekortkomingen geconstateerd (zie bevinding nr. 12). Deze bevinding leidt niet tot aanvullende werkzaamheden of een nadere afweging van de gemeente. De vraag is daarmee of er wel voldoende zekerheid bestaat dat de procedure voldoet aan de eraan te stellen eisen. - Het is niet in alle gevallen te herleiden hoe bevindingen tot stand zijn gekomen, doordat het 'controlespoor' niet consistent is. Een voorbeeld is de audit investeringen (kapitaallasten). Uit het verslag blijkt dat er geen bijzonderheden zijn. Echter, in de interne rapportage van bevindingen zijn wel bevindingen opgenomen. - Niet duidelijk is of en hoe de kwaliteitstoetsing vanuit de afdeling BMO op de uitgevoerde audits heeft plaatsgevonden. Dit is niet zichtbaar middels een paraaf of notities. - Bij de interne toetsingen wordt gewerkt met deelwaarnemingen. Hierbij is niet in alle gevallen inzichtelijk dat deze a-select zijn geselecteerd.	Mogelijk onvoldoende zekerheid over financiële rechtmatigheid.	Aanbeveling <i>Bij geconstateerde fouten of onjuistheden adviseren wij om te beoordelen welke consequenties dit heeft. Het is mogelijk dat er aanvullende controles nodig zijn.</i> <i>Verder is het van belang dat inzichtelijk is dat de deelwaarnemingen a-select worden geselecteerd en dat het 'controlespoor' consistent is.</i> <i>Zichtbaar moet zijn dat een kwaliteitstoetsing door de afdeling BMO heeft plaatsgevonden.</i>

Nr.	Proces/ onderwerp	Bevinding	Risico/effeet	Aanbeveling
2.	Investerings	In tussentijdse rapportages die zijn bestemd voor college of gemeenteraad wordt in beperkte mate ingegaan op de voortgang van investeringen in relatie tot de vastgestelde begroting. In de voor- en najaarsnota 2008 is overigens wel gerapporteerd over projecten die politiek van belang worden geacht en worden investeringen met maatschappelijk nut per programma beoordeeld.	Tussentijds onvoldoende inzicht in de realisatie van de investeringsplanning ten opzichte van de begroting. Mogelijke tegenvallers achteraf.	Wij adviseren om in de tussentijdse informatievoorziening ook in te gaan op afwijkingen die bestaan tussen de begrote en de werkelijke investeringsplanning en de consequenties daarvan. Inmiddels is ook een nota kapitaal-goederen opgesteld, waarbij ook de reserves die worden aangewend ten behoeve van investeringen zijn beoordeeld. Hierbij is tevens ingegaan op de stand van de investeringen.
3.	Investerings (IC gemeente)	Bij een investering uit de audit van de gemeente blijkt dat onderhoudskosten ten onrechte zijn geactiveerd. Dit betreft een investering in software, waarbij tevens de onderhoudscomponent is geactiveerd. De totale investering paste weliswaar binnen het krediet, maar deze handelwijze is op grond van de 'notitie software' van de commissie BBV niet toegestaan. Deze afwijking is inmiddels door u gecorrigeerd.	Het risico dat activa niet juist worden gewaardeerd en dat de nota kapitaalgroederen niet wordt nageleefd.	Wij adviseren om bij verwerking van facturen in de activa-administratie te controleren dat niet ten onrechte onderhouden wordt geactiveerd. Verder is bij het opstellen van de jaarrekening 2008 van belang dat een aanvullende beoordeling wordt uitgevoerd op geactiveerde bedragen, om vast te stellen dat deze situatie zich niet vaker voordoet.
4.	Investerings (IC gemeente)	Bij één investering uit de audit van de gemeente blijkt dat opbrengsten inzake inruil van een tractor ten onrechte in mindering zijn gebracht op de nieuw aangeschafte tractor. Dit is strijdig met bepalingen uit het BBV, waarin staat dat inruil als incidentele bate verantwoord moet worden. Deze afwijking is inmiddels door u gecorrigeerd.	Het risico dat activa niet juist worden gewaardeerd en dat geldende wet- en regelgeving niet wordt nageleefd.	Wij adviseren om bij verwerking van facturen in de activa-administratie te controleren dat inruil als incidentele bate wordt verantwoord en niet in mindering wordt gebracht op het nieuw te activeren bedrag. Verder is bij het opstellen van de jaarrekening 2008 van belang dat een aanvullende beoordeling wordt uitgevoerd op aangeschafte activa waarbij sprake is van inruil. Dit om vast te stellen dat deze situatie zich niet vaker voordoet.

Nr.	Proces/ onderwerp	Bevinding	Risiko/effect	Aanbeveling
5.	Uitkeringen: leerlingen- vervoer <i>(IC gemeente)</i>	Een waarborg dat alle ouderbijdragen ook daadwerkelijk in rekening worden gebracht is niet aanwezig. Er vindt geen controle plaats op de volledige facturering van ouderbijdragen. Op basis van de interne audit van de gemeente is vastgesteld dat in één geval de ouderlijke bijdrage niet in rekening is gebracht.	Het risico dat niet alle te ontvangen ouderbijdragen daadwerkelijk in rekening worden gebracht.	Wij adviseren u, gezien de beperkte omvang van deze stroom, te volstaan met de jaarlijkse toetsing via een rechtmatigheidsonderzoek.
6.	Grond- exploitatie	De gemeente Tynaarlo maakt voor de waardebeoordeling van grond-aankopen onder de € 500.000 gebruik van een interne taxateur. Daarboven is tevens een externe taxatie vereist. Geconstateerd is dat in de dossiers van de gemeente wel taxatiever-slagen aanwezig zijn. Echter, deze zijn niet gedateerd en niet onder-tekend door de taxateur.	Mogelijk onjuiste taxaties.	Om verantwoord te kunnen afleggen, is het van belang dat de gemeente beschikt over taxa-tieverslagen die door de taxateur(s) zijn ondertekend en gedateerd.
7.	Grond- exploitatie	Bij de gemeente Tynaarlo is sprake van Integraal Accommodatie-beleid (IAB). Bij de uitvoering van dit beleid neemt de afdeling OBT panden en/of gronden over van andere afdelingen, die vervol-gens herontwikkeld moeten worden. Hierbij is geconstateerd dat wordt gewerkt met interne transactieprezen die zijn gebaseerd op de verwachte marktwaarde van de grond. Bij de interne overdrach-ten worden op deze wijze winsten verantwoord. Deze handelwijze is niet toegestaan, omdat bij interne transacties nog geen sprake is van gerealiseerde winsten.	Onterechte winstneming op interne grondtrans-acties.	Breng in kaart of dergelijke interne transacties in 2008 hebben plaatsgevonden. Deze moeten worden gecorrigeerd in de jaarrekening 2008. Dit is een aandachtspunt voor de jaarrekening- controle 2008. Tevens is het van belang om de meerjaren-begroting en de nota grondbeleid (waar ook wordt gerekend met deze winsten) op dit punt aan te passen.
8.	Personeel <i>(IC gemeente)</i>	Uit de controle van de uit dienst mutaties van tijdelijke medewer-kers blijkt dat het mogelijk is dat er contractverlengingen kunnen plaatsvinden, zonder dat er een directiebesluit of zichtbare goedkeuring van het afdelingshoofd van vastligt.	Niet geautoriseerde perso-neelskosten.	Wij adviseren om eerst de goedkeuringsproce-dures te doorlopen, voordat de gemeente (opnieuw) verplichtingen aangaat.

Nr.	Proces/ onderwerp	Bevinding	Risico/effect	Aanbeveling
9.	Personeel (IC gemeente)	Ook komt het voor dat achteraf een contractverlenging wordt aangevraagd voor tijdelijk personeel, terwijl de feitelijke opdrachtverlening al heeft plaatsgevonden. Een aantal declaraties is geautoriseerd door een niet daartoe bevoegde medewerker.	Mogelijk ongeautoriseerde budgetverschuivingen als blijkt dat door directie of afdelingshoofd geen goedkeuring wordt verleend. Onvoldoende inzicht in declaraties personeel. Mogelijk onjuiste declaraties.	Wij adviseren om voordat uitbetaling plaatsvindt, te beoordelen dat de mandaatregeling is nageleefd.
10.	Kosten (IC gemeente)	Het komt voor dat alleen een budgetbeheerder een factuur tekent voor akkoord. Hierdoor is het mogelijk dat een budgetbeheerder tekent voor zowel het aangaan van de verplichting, het leveren van de prestatie als het uitbetalen van de factuur. Mede gezien de fraude die recentelijk in gemeente Winterswijk heeft plaatsgevonden, is dit een ongewenste situatie.	Op gemeentelijk niveau onvoldoende toezicht op het proces van het goedkeuren van facturen, omdat vrijwel alle beheershandelingen door één persoon worden uitgevoerd. Ook het risico van fraude wordt hierdoor groter.	Wij hebben met uw controller besproken om nota's welke hoger zijn dan € 1.500 te laten ondertekenen door de budgetbeheerder én de budgethouder.
11.	Kosten (IC gemeente)	Bij de audit op facturen van derden is geconstateerd dat een factuur is getekend door een persoon die hier niet voor geautoriseerd is. De factuur is echter wel betaald, ondanks dat de crediteurenadministratie controleert op een paraaf van de juiste budgethouder en/of beheerder.	Op gemeentelijk niveau onvoldoende toezicht op het proces van het goedkeuren van facturen. Ook het risico van fraude wordt hierdoor groter.	Interne controle op juiste autorisatie is cruciaal. Controle kan plaatsvinden aan de hand van een actuele parafenlijst. Wij hebben afgesproken dat over het 2^e halfjaar van 2008 nog een audit op de facturen van derden uitgevoerd zal worden. Hierbij zal ook beoordeeld worden in hoeverre sprake is van een structurele of incidentele verwerkingsfout.

Nr.	Proces/ onderwerp	Bevinding	Risiko/effekt	Aanbeveling
12.	Administratief beheer: Memoriaal- boekingen <i>(IC gemeente)</i>	Memoriaalboekingen worden niet in alle gevallen goedgekeurd door de financieel adviseur van BMO. Ook wordt niet in alle gevallen een onderbouwing bij de memoriaalboeking aangeleverd.	Mogelijk onjuiste en ongeautoriseerde boekingen in de financiële administratie en mogelijk onbetrouwbare (tussentijdse) informatievoorziening.	Aanbeveling Het is van belang om de juistheid van doorgevoerde memoriaalboekingen te waarborgen. Wij adviseren om alleen goedgekeurde en onderbouwde memoriaalboekingen te laten verwerken in de administratie. Voor de jaarrekening 2008 is het van belang om onderbouwingen van memoriaalboekingen beschikbaar te hebben.
13.	Subsidieverstrekking	De gemeente Tynaarlo heeft geen registratie waaruit de status van de verstrekte subsidies blijkt. Als gevolg van het ontbreken van deze registratie wordt ook niet (systematisch) bewaakt dat gesubsideerde instellingen tijdig verantwoording afleggen aan de gemeente. Om die reden kan ook moeilijk worden vastgesteld dat alle verstrekte subsidies in 2007 daadwerkelijk zijn afgetrokken.	Onvolledig inzicht in de lopende subsidies en aanvragen. Mogelijk niet gesignaleerde, onrechtmatig verstrekte subsidies, doordat de termijnbepalingen in de subsidieverordening niet worden nageleefd.	Wij adviseren om de status van de onderhanden subsidies te registreren en om de afwikkeling hiervan te bewaken. Wij hebben begrepen dat inmiddels de eerste stappen zijn gezet voor de aanschaf van een subsidievolgsysteem. Daarnaast adviseren wij om bij de interne controles die de gemeente uitvoert de tijdigheid van de afrekening van subsidies te bewaken.
14.	Belastingen <i>(IC gemeente)</i>	Op de aangebrachte mutaties in het belastingbestand vindt geen controle plaats. De gemeente voert wel achteraf bestandsanalyses en controles uit, om opvallende zaken en afwijkingen te signaleren. Hiervan wordt echter geen vastlegging gemaakt. Een voorbeeld hiervan is de controle die de gemeente uitvoert op de juistheid van de objecten die volgens de belastingapplicatie een vrijstelling hebben.	Mogelijk onvolledige belastingopbrengsten.	Wij adviseren om mutaties die worden aangebracht in het belastingbestand intern te controleren en om de uitgevoerde interne controles te documenteren. Verder is bij het opstellen van de jaarrekening 2008 van belang dat door middel van verbandscontroles en analyses de volledigheid van de verantwoordde belastingopbrengsten wordt aangetoond.
15.	Tussentijdse informatievoorziening	Belangrijke instrumenten van tussentijdse informatievoorziening richting de gemeenteraad zijn de voor- en najaarsnota. In de voor- en najaarsnota 2008 wordt onder andere aangegeven welke aanpassingen in de exploitatie worden verwacht.	Tussentijds onvoldoende inzicht in de verwachte exploitatie-uitkomsten en het beslag op de reserves.	In de tussentijdse informatievoorziening, conform de systematiek van het BBV, rekening houden met een verwacht resultaat vóór en na bestemming.

Bijlage 1, blad 6
10 februari 2009
3100104402-2.1.10.3-EJJ/ma

Nr.	Proces/ onderwerp	Bevinding	Risiko/effect	Aanbeveling
		Hierbij wordt nog onvoldbende onderscheid gemaakt in het effect op het verwachte resultaat vóór en ná bestemming van reserves. Hierdoor is onduidelijk hoe het gerapporteerde voordeel geïnterpreteerd moet worden ten opzichte van de begroting.		

Bijlage 2, blad 1
10 februari 2009
3100104402-2110.3-EJJ/ma

Bijlage 2: Actualiteiten BBV

In deze bijlage zijn de verschillende wijzigingen opgenomen met betrekking tot het Besluit Begroting en Verantwoording (BBV) die voortvloeien uit notities en uitspraken van de commissie BBV. Deze uitspraken hebben mogelijk invloed op de begroting en de jaarrekening.

Notities van de commissie BBV in 2007

De afgelopen jaren heeft de commissie BBV met de vraag- en antwoordrubriek de nodige casuïstiek toegevoegd aan de regelgeving rondom het BBV. In de praktijk kent het publiceren van deze vragen & antwoorden zijn beperkingen. Dit komt omdat een vraag & antwoord vaak alleen ingaat op een specifieke casus. Verder is de status van een gepubliceerd antwoord onduidelijk. Om hieraan tegemoet te komen, publiceert de commissie BBV voor onderwerpen waar veel vragen over binnenkomen notities waarin een meer integrale behandeling mogelijk is.

De commissie BBV heeft in 2007 de volgende notities gepubliceerd:

- Notitie software.
- Notitie verkrijging, vervaardiging en onderhoud van kapitaalgoederen.
- Notitie invoering wijzigingen artikel 44 lid 2 BBV.
- Notitie riolering.
- Hoofdpijnennotitie resultaatbestemming.

De stellige uitspraken die in deze notities zijn opgenomen dienen bij het opstellen van de jaarrekening over 2008 te worden nageleefd. Het betreft:

Stellige uitspraak
1. Software (als afzonderlijk actief) valt onder de materiële vaste activa als bedoeld in artikel 35, 1a (investeringen met een economisch nut).
2. De boekwinst die wordt gerealiseerd bij het afstoten van een kapitaalgoed moet als incidentele bate in de jaarrekening worden verwerkt.
3. De kosten van (klein en groot) onderhoud zijn niet levensduurverlengend en mogen dus niet worden geactiveerd.
4. Voorzieningen die worden gevormd om de (groot) onderhoudslasten van een kapitaalgoed over een aantal jaren te egaliseren, kunnen alleen worden ingesteld en gevoed op basis van een beheerplan van het desbetreffende kapitaalgoed. Dit beheerplan dient periodiek te worden geactualiseerd.
5. Uit het oogpunt van transparantie en ten behoeve van de periodieke bijstelling van het GRP (gemeentelijk rioleringsplan) is het van belang dat de voorziening onderhoud resp. vervanging in de begroting en in de jaarrekening zodanig wordt toegelicht dat de relatie is te leggen met het GRP en inzicht kan worden geboden in het onderscheid onderhoud c.q. spaarcomponent vervangingsinvesteringen.

Bijlage 2, blad 2
10 februari 2009
3100104402-2110.3-EJJ/ma

Voor een nadere toelichting op deze uitspraken verwijzen wij u korthedshalve naar hoofdstuk 22 van ons handboek Jaarrekening Gemeenten 2007-2008. Hierin zijn ook de aanbevelingen opgenomen die de commissie in de vorenstaande notities heeft gedaan. De aanbevelingen kunnen worden opgevolgd, maar dit is niet verplicht.

Notities van de commissie BBV in 2008

De commissie BBV heeft in 2008 de volgende notities gepubliceerd:

- Notitie grondexploitatie, inclusief een document over de administratieve verwerking van onderhanden werk.
- Notitie gebeurtenissen na balansdatum.

De notitie grondexploitatie bevat de onderstaande stellige uitspraak, die bij het opstellen van de jaarrekening over 2009 moet worden toegepast:

Stellige uitspraak
1. Als de boekwaarde de marktwaarde van de grond overschrijdt en wordt gekozen voor het treffen van een verliesvoorziening, dan moet die worden verantwoord als een waardecorrectie. Deze wijze van verantwoording is naar analogie van de voorziening voor dubieuze debiteuren.

De notitie gebeurtenissen na balansdatum beschrijft hoe om te gaan met gebeurtenissen die na het opmaken van de jaarrekening bekend worden. Wanneer deze gebeurtenissen een dusdanig ander inzicht geven in de positie per balansdatum, dat mogelijk andere keuzes gemaakt worden op basis van de jaarrekening, dan dienen deze gebeurtenissen alsnog in de jaarrekening te worden verwerkt.

Wijzigingen in het BBV

Op 10 juli 2007 is een aantal wijzigingen in het BBV gepubliceerd. Deze zijn van toepassing met ingang van de begrotingscyclus 2008. Het betreft het volgende:

- De nog te besteden middelen van derden (van Europese en Nederlandse overheidslichamen) waarvan de bestemming gebonden is, worden niet langer onder de voorzieningen gerubriceerd, maar onder de overlopende passiva als "vooruitontvangen middelen". In de jaarrekening moet hiervan wel een verloopoverzicht worden gegeven.
- De WOPT (Wet openbaarheid publieke topinkomens). Informatie over eventuele topinkomens moet worden opgenomen in de toelichting op de programmarekening.
- Het EMU-saldo. Het (geraamde) EMU-saldo over het vorig, huidig en volgend begrotingsjaar dient te worden opgenomen in de begroting.

Deloitte

Bijlage 2, blad 3
10 februari 2009
3100104402-2110.3-EJJ/ma

Wij adviseren u goed kennis te nemen van de wijzigingen in het BBV, zodat mogelijke knelpunten bij het jaarrekeningproces worden voorkomen.

Met name de stellige uitspraken over de voorzieningen en het GRP en de verwerking van de nog te besteden middelen van derden hebben gevolgen voor de jaarrekening 2008.

Deloitte Accountants B.V.
Laan Corpus den Hoorn 102-4
9728 JR Groningen
Postbus 980
9700 AZ Groningen

Tel: (050) 5204520
Fax: (050) 5204507
www.deloitte.nl

Gemeente Tynaarlo
Vries

Integrale managementletter 2008

13 februari 2009

Gemeenteraad van de gemeente Tynaarlo
t.a.v. de heer J.L. de Jong, griffier
Postbus 5
9480 AA VRIES

Datum
13 februari 2009

Behandeld door
drs. E.J. Schollaardt RA

Ons kenmerk
3100104402-2110.5-
EJJ/ma
Uw kenmerk

Onderwerp
Integrale managementletter 2008

Geachte raad,

De interim-controle bij uw gemeente is inmiddels afgerond en in deze rapportage wordt u geïnformeerd over de belangrijkste bevindingen. Deze rapportage bevat aanbevelingen om u te ondersteunen in uw toezichthoudende taak.

Basis voor de controle vormt de administratieve organisatie zoals die door uw college van burgemeester en wethouders is ingericht, alsmede de interne controlemaatregelen die zijn getroffen.

Zoals met u besproken, wordt de controle uitgevoerd op basis van een controleplan waarbij jaarlijks accenten worden gelegd. Dit betekent dat de binnen uw gemeente te onderscheiden hoofdprocessen niet elk jaar uitputtend worden gecontroleerd.

1. Controleprotocol 2008

Een belangrijk uitgangspunt voor onze controleaanpak is het door uw raad vastgestelde controleprotocol voor 2008. In dit protocol is door u de goedkeuringstolerantie vastgelegd. Deze tolerantie bedraagt voor 2008 1% van de totale lasten van uw gemeente, hetgeen neerkomt op een bedrag van circa € 850.000.

Ook is in het controleprotocol vastgelegd welke regelgeving (normenkader) en welke specifiek benoemde voorwaarden (het toetsingskader) voor de accountantscontrole van belang zijn. Een belangrijke verordening is de verordening ex artikel 212. Hierin heeft u de organisatorische uitgangspunten voor het financieel beleid en het financieel beheer geregeld.

Blad 3

13 februari 2009

3100104402-2110.5-EJJ/ma

1.1 Benoemde accenten voor het controlejaar 2008

In het controleprotocol, dat door u is vastgesteld op 19 augustus 2008, zijn de volgende zaken specifiek benoemd:

- Onderzoek naar kostendekkendheid van de leges;
- Onderzoek naar de nota kapitaalgoederen;
- Onderzoek naar de nota reserves en voorzieningen.

Zoals ook met het audit committee besproken is, worden deze accenten eerst intern door het college (via de afdeling BMO) geanalyseerd. Op basis van deze analyse voeren wij een review uit en informeren wij u over de conclusies.

De vraagstelling ten aanzien van leges en kapitaalgoederen wordt in dit rapport behandeld, omdat hiervoor reeds intern onderzoek was gedaan, dan wel voldoende documentatie beschikbaar was. De vraagstelling over de nota reserves en voorzieningen wordt behandeld in het jaarrekeningrapport, nadat de reserves en voorzieningen geanalyseerd zijn door het college (via de afdeling BMO).

1.2 Onderzoek kostendekkendheid leges

De gemeente Tynaarlo heeft onderzoek gedaan naar de kostendekkendheid van de leges. De uitkomsten van dit onderzoek zijn samengevat in de navolgende tabel. Omdat het onderzoek zich beperkt heeft tot de leges, zijn de heffingen (rioolrechten, afvalstoffenheffing en begraafrechten) buiten beschouwing gebleven. De genoemde cijfers in deze tabel zijn gebaseerd op gemiddelden van de begroting 2008 en 2009 van de gemeente Tynaarlo:

Overzicht kosten en opbrengsten leges

	Kosten	Opbrengsten	Resultaat	% Dekking
Gebruikersvergunning	50.000	0	-50.000	0%
Vergunningen	112.800	21.000	-91.800	19%
Inritvergunning	19.800	15.400	-4.400	78%
Kapvergunning	8.300	2.500	-5.800	30%
Gemeentelijke basisadministratie	48.500	21.800	-26.700	45%
Burgelijke stand	113.500	99.800	-13.700	88%
Reisdocumenten	271.600	224.900	-46.700	83%
Rijbewijzen	180.900	145.700	-35.200	81%
Overige documenten	62.100	19.700	-42.400	32%
Bouwvergunningen	1.093.700	1.325.700	232.000	121%
	1.961.200	1.876.500	-84.700	96%

Blad 4

13 februari 2009

3100104402-2110.5-EJJ/ma

De belangrijkste conclusies op basis van de analyse van de kostendekkendheid van de leges zijn de volgende:

- Op totaalniveau is (op begrotingsbasis) sprake van een kostendekkendheid van afgerond 96%. Dit betekent dat gemaakte kosten voor leges voor gemiddeld 96% in rekening worden gebracht bij de afnemer.
- Voor gebruikersvergunningen en gewone vergunningen worden geen of lage leges in rekening gebracht. Dit leidt tot een tekort van € 142.000 op jaarbasis.
- Op de leges die gerelateerd zijn aan burgerzaken (uittreksels GBA, burgerlijke stand, reisdocumenten en rijbewijzen) is sprake van een tekort van € 165.000 op jaarbasis.
- Het tekort dat de gemeente heeft op de meeste leges wordt grotendeels gecompenseerd door het overschot dat (op begrotingsbasis) aanwezig is voor de bouwleges. Op de bouwleges wordt een 'resultaat' behaald van € 232.000.
- De opbrengsten uit bouwleges zijn 70% van de totale legesopbrengsten van de gemeente. De totale leges worden dus in belangrijke mate beïnvloed door de bouwleges. De opbrengsten bouwleges kunnen van jaar tot jaar sterk variëren, afhankelijk van de bouwactiviteiten in uw gemeente. Als zich hierin wijzigingen voordoen, heeft dit direct gevolgen voor het totaalbeeld van de legesopbrengsten. Uit de najaarsnota 2008 van uw gemeente blijkt dat voor 2008 een tekort van € 343.000 wordt verwacht op de leges. Daarmee wordt het werkelijke totaalbeeld van de leges heel anders en neemt de kostendekkendheid van de leges in belangrijke mate af.

De belangrijkste aanbevelingen die uit het onderzoek naar voren komen, zijn:

- Leges (gebruikers)vergunningen: voor deze categorie is sprake van relatief grote tekorten. Het is mogelijk dat de gemeente hiervoor wel leges in rekening kan brengen. Dit is ook afhankelijk van de vraag in hoeverre u dit politiek wenselijk vindt.
- Leges burgerzaken: een hogere kostendekkendheid is niet te behalen door de tarieven te verhogen, waar deze van rijkswege gemaximeerd zijn. Dit geldt bijvoorbeeld voor paspoorten en verklaringen omtrent het gedrag. Waar van rijkswege nog geen sprake is van beperkingen, kunnen mogelijk de tarieven nog verhoogd worden. Daarnaast kunnen de tekorten verder verminderd worden door op de kosten te besparen.
- Bouwleges: de bouwleges kunnen van jaar tot jaar behoorlijk fluctueren. Het is aan te bevelen om nog nader te beoordelen hoe de opbrengsten en kosten van de bouwleges zich over de afgelopen jaren hebben ontwikkeld. Op basis hiervan kan meer inzicht worden verkregen in de incidentele, maar vooral ook de structurele opbrengsten bouwleges. Deze informatie kan dan gebruikt worden bij de afweging van de hoogte van het tarief voor de bouwleges. Ook kan deze informatie als basis worden gebruikt voor het ramen van de opbrengsten bouwleges in de begroting.

Blad 5

13 februari 2009

3100104402-2110.5-EJJ/ma

- **Bouwleges:** op basis van de vastleggingen die worden gemaakt, bestaat er geen inzicht in de kostprijs van reguliere, lichte en sloopvergunningen. Hierdoor is ook niet inzichtelijk welke soort bouwvergunning de gemeente geld kost, of juist geld oplevert. Het is aan te bevelen om dit nader te onderzoeken, zodat dit element meegewogen kan worden bij het bepalen van de tarieven voor de bouwleges. Tevens verdient het aanbeveling om te onderzoeken hoe de werkelijke bouwleges zich over meerdere jaren ontwikkelen en hoe deze werkelijke ontvangsten zijn opgebouwd (grote projecten, nieuwbouw, projectontwikkeling).

Naast vorenstaande aanbevelingen, die rechtstreeks voortvloeien uit het onderzoek, verdient het aanbeveling nader onderzoek te doen naar de inhoudelijke (juridische) juistheid van de legesverordening en naar de houdbaarheid van de aanwending van de andere kosten vanuit de bouwleges.

1.3 Onderzoek naar de nota kapitaalgoederen

Door uw college is een nota kapitaalgoederen opgesteld. Door middel van deze notitie hebt u als raad besloten hoe u wenst om te gaan met investeringen, activering en afschrijving. Hiermee is concreet vastgelegd welke spelregels van toepassing zijn voor kapitaalgoederen.

Het concept van de nota is, voordat deze door u is vastgesteld, reeds door ons beoordeeld. De beoordeling heeft geleid tot een aantal inhoudelijk aanpassingen en/of verduidelijkingen. De conclusie hierna is dat de door u vastgestelde beleidslijnen en spelregels in overeenstemming zijn met de bepalingen van het Besluit Begroting en Verantwoording en de nadere uitleg daarbij.

Een aantal van de nieuwe voorstellen uit de nota kapitaalgoederen heeft ook invloed op de algemene organisatieverordening van uw gemeente (verordening ex artikel 212). Dit speelt met name bij de wijzigingen in de afschrijvingsystematiek. Het college heeft aangegeven dat de organisatieverordening nog gewijzigd zal worden, zodat de verordening en de nota weer met elkaar corresponderen. Deze wijziging wordt u in 2009 aangeboden.

2. Samenvatting bevindingen financiële beheersing en procesbeheersing

Uw raad wil weten waar zich binnen uw gemeente risico's voordoen en wat de mogelijke impact is van die risico's. Dus, op hoofdlijnen de beantwoording van de vraag: wat gaat goed en wat gaat niet goed en wat zijn daar de consequenties van? Het college is verantwoordelijk voor een goede risicobeheersing en financiële beheersing. U als toezichthouder wilt weten dat op de juiste wijze vorm is gegeven aan financiële risicobeheersing en financiële beheersing. In deze managementsamenvatting informeren wij u vanuit de invalshoek van de informatievoorziening en de daarmee samenhangende processen.

Blad 6

13 februari 2009

3100104402-2110.5-EJJ/ma

Bij uw gemeente zijn veel zaken geregeld en vastgelegd, maar in een dynamische context zijn er altijd zaken die nog opgepakt moeten worden. Signalering van deze aandachtspunten vindt veelal intern reeds plaats en dat betekent dat als de accountant iets vindt, de organisatie er vaak al van op de hoogte is en er meestal al maatregelen zijn getroffen om verbeteringen door te voeren. De interne beheersing binnen uw gemeente is daarmee op een voldoende tot goed niveau.

Voor de financiële procesbeheersing is aan het college een detailoverzicht verstrekt, waarin bevindingen en aanbevelingen zijn opgenomen om geconstateerde beheersingsrisico's te onder-
vangen.

De belangrijkste bevindingen in dit kader zijn:

Interne audits

Op basis van het door u vastgestelde controleprotocol worden jaarlijks door uw organisatie interne audits uitgevoerd, om vast te stellen dat de cijfers betrouwbaar en rechtmatig tot stand komen. Ook wordt hierbij getoetst dat getroffen interne beheersingsmaatregelen worden nageleefd. Bij de uitvoering van de interim-controle maken wij ook in belangrijke mate gebruik van de audits die de gemeente zelf al heeft voorbereid. Voorwaarde is dan wel dat de audits aan een aantal kwaliteitseisen voldoen.

Wij hebben het college geadviseerd om voor de volgende bevindingen verbeteringen door te voeren:

- Geconstateerde fouten of tekortkomingen in processen leiden tot een onzekerheid: zijn de cijfers wel betrouwbaar als in de deelwaarneming fouten of tekortkomingen worden gesignaleerd? Deze afweging wordt nog niet expliciet gemaakt.
- Het is niet in alle gevallen te herleiden hoe bevindingen tot stand zijn gekomen, doordat een goede onderbouwing ontbreekt. Een voorbeeld is de audit investeringen (kapitaallasten). Uit het verslag blijkt dat er geen bijzonderheden zijn. Echter, in de interne rapportage zijn wel bevindingen opgenomen. Overigens zijn er inmiddels wel correcties doorgevoerd naar aanleiding van deze audit.
- Niet duidelijk is of en hoe de kwaliteitstoetsing vanuit de afdeling BMO op de door afdelingen uitgevoerde audits heeft plaatsgevonden. Dit is niet zichtbaar door middel van een paraaf of notities.

Bovenstaande punten zijn procedurele aandachtspunten, die de kwaliteit van de interne beheersing verder kunnen verbeteren.

Blad 7
13 februari 2009
3100104402-2110.5-EJJ/ma

Kosten

Vorig jaar is geconstateerd dat het mogelijk is dat binnengekomen facturen worden geautoriseerd door één aangewezen budgethouder. Deze situatie is nog ongewijzigd ten opzichte van vorig jaar. Dit vergt een nadrukkelijke controle voor de ambtenaar die belast is het betaalproces, alvorens facturen betaald worden. Mede gezien een recent fraudegeval bij een andere gemeente, is deze situatie ongewenst.

Het is gewenst en qua interne beheersing ook beter om facturen te laten ondertekenen door twee personen (het '4-ogenprincipe'). Dit om de ongewenste situatie te voorkomen dat één medewerker van de gemeente verplichtingen aangaat, tekent voor de geleverde prestatie en tevens de nota goedkeurt. Wij hebben aan het college voorgesteld om in elk geval nota's boven de € 1.500 te laten ondertekenen door twee personen.

Grondexploitaties

De grondexploitaties zijn een relatief risicovolle activiteit van de gemeente, zeker in de huidige situatie van de kredietcrisis en de snel verslechterende economische situatie. Het risico is aanwezig dat gepleegde investeringen in gronden en complexen niet terugverdiend kunnen worden, of tegen een lager dan verwacht rendement. Lagere rendementen betekenen ook dat de plannen die de gemeente Tynaarlo heeft met deze verwachte rendementen niet uitgevoerd kunnen worden.

In hoeverre de effecten van de kredietcrisis van invloed zullen zijn op de verwachte winstgevendheid van de grondexploitaties van de gemeente is niet met zekerheid te zeggen. Wij hebben afgesproken dat de grondexploitaties voor de jaarrekening 2008 opnieuw doorgerekend zullen worden, op basis van reële en bijgestelde verwachtingen voor de grondexploitaties. De uitkomsten hiervan zullen worden verwerkt in de jaarrekening 2008 van uw gemeente.

3. Afsluiting

Wij vertrouwen erop u met dit rapport toereikend te hebben geïnformeerd en hiermee een positieve bijdrage te hebben geleverd aan de verdere ontwikkeling van de organisatie van uw gemeente en aan uw toezichthoudende taak.

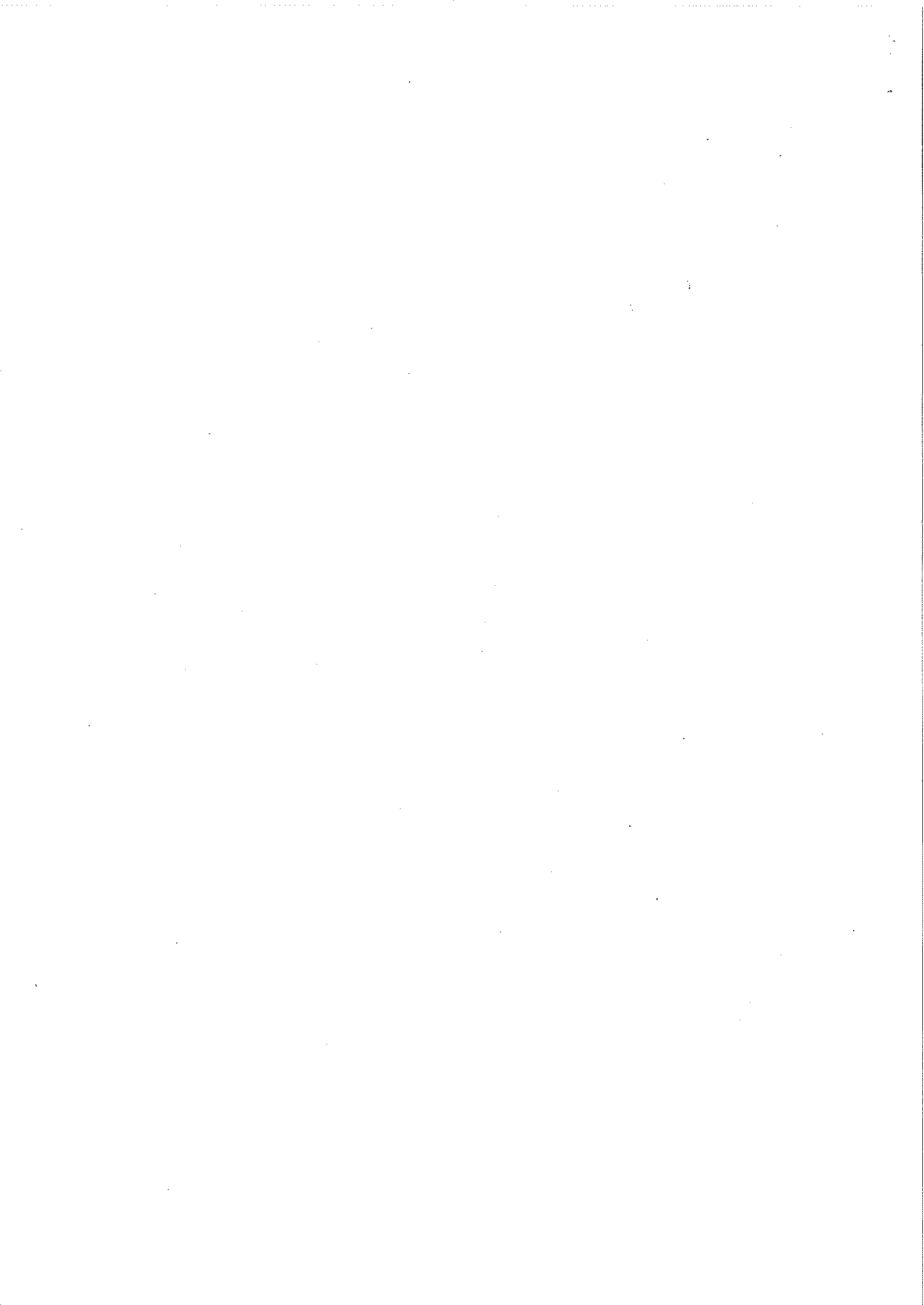
Hoogachtend,

Deloitte Accountants B.V.

P. Rienks RA

c.c. college van burgemeester en wethouders

Bevindingen interim-controle gemeente Tynaarlo en management respons

Stand van zaken 30.03.2009

Nr.	Proces/ onderwerp	Bevinding	Risico/effect	Aanbeveling	Management respons en stand van zaken 30.03.2009
1.	Audits recht- matigheid	Proces interne audits verloopt steeds beter, maar nog aandacht voor volgende verbeterpunten : - Uitbreiding van interne toetsingen op basis van geconstateerde procedurele tekortkomingen vindt niet plaats. - Het is niet in alle gevallen te herleiden hoe bevindingen tot stand zijn gekomen, doordat het 'controlespoor' niet consistent is. - Niet duidelijk is of en hoe de kwaliteitsbeoordeling vanuit de afdeling BMO op de uitgevoerde audits heeft plaatsgevonden. Dit is niet zichtbaar middels een paraaf of notities. - Niet in alle gevallen is inzichtelijk dat de deelwaarnemingen a-select zijn geselecteerd.	Mogelijk onvoldoende zekerheid over financiële rechtmatigheid.	Bij geconstateerde fouten of onjuistheden adviseren wij om te beoordelen welke consequenties dit heeft. Het is mogelijk dat er aanvullende controles nodig zijn. Verder is het van belang dat inzichtelijk is dat de deelwaarnemingen a-select worden geselecteerd en dat het 'controlespoor' consistent is. Zichtbaar moet zijn dat een kwaliteitsbeoordeling door de afdeling BMO heeft plaatsgevonden.	Wij nemen deze aanbevelingen over en zullen in de audits voor 2009 deze verbeteringen zichtbaar maken / BMO
2.	Investerings	In tussentijdse rapportages die zijn bestemd voor college of gemeenteraad wordt in beperkte mate ingegaan op de	Tussentijds onvoldoende inzicht in de realisatie van de investeringsplanning	Wij adviseren om in de tussentijdse informatievoorziening ook in te gaan op afwijkingen die bestaan tussen	Wij nemen deze aanbevelingen over en zullen de voortgang van

Nr.	Proces/ onderwerp	Bevinding	Risico/effect	Aanbeveling	Management respons en stand van zaken 30.03.2009
		voortgang van investeringen in relatie tot de vastgestelde begroting. In de voor- en najaarsnota 2008 is overigens wel gerapporteerd over projecten die politiek van belang worden geacht en worden investeringen met maatschappelijk nut per programma beoordeeld.	ten opzichte van de begroting. Mogelijke tegenvallers achteraf.	de begrote en de werkelijke investeringsplanning en de consequenties daarvan. Inmiddels is ook een nota kapitaalgoederen opgesteld, waarbij ook de reserves die worden aangewend ten behoeve van investeringen zijn beoordeeld. Hierbij is tevens ingegaan op de stand van de investeringen.	de investeringsplanning volgen / BMO
3.	Investeringsen (/C gemeente)	Bij een investering uit de audit van de gemeente blijkt dat onderhoudskosten ten onrechte zijn geactiveerd. Dit betreft een investering in software, waarbij tevens de onderhoudscomponent is geactiveerd. De totale investering paste weliswaar binnen het krediet, maar deze handwijze is op grond van de 'notitie software' van de commissie BBV niet toegestaan. Deze afwijking is inmiddels door u gecorrigeerd.	Het risico dat activa niet juist worden gewaardeerd en dat de nota kapitaalgoederen niet wordt nageleefd.	Wij adviseren om bij verwerking van facturen in de activa-administratie te controleren dat niet ten onrechte onderhoud wordt geactiveerd. Verder is bij het opstellen van de jaarrekening 2008 van belang dat een aanvullende beoordeling wordt uitgevoerd op geactiveerde bedragen, om vast te stellen dat deze situatie zich niet vaker voordoet.	De bevinding komt voort uit onze eigen interne controles Deze afwijking is inmiddels gecorrigeerd / BMO
4.	Investeringsen (/C gemeente)	Bij één investering uit de audit van de gemeente blijkt dat opbrengsten inzake inruil van een tractor ten onrechte in mindering zijn gebracht op de nieuw aangeschafte tractor.	Het risico dat activa niet juist worden gewaardeerd en dat geldende wet- en regelgeving niet wordt nageleefd.	Wij adviseren om bij verwerking van facturen in de activa-administratie te controleren dat inruil als incidentele bate wordt verantwoord en niet in mindering wordt gebracht op het nieuw te activeren bedrag. Verder is bij het opstellen van de jaarrekening 2008 van belang dat	De bevinding komt voort uit onze eigen interne controles Deze afwijking is inmiddels gecorrigeerd / BMO
		Dit is strijdig met bepalingen uit het BBV, waarin staat dat inruil als incidentele bate			

Nr.	Proces/ onderwerp	Bevinding	Risiko/effect	Aanbeveling	Management respons en stand van zaken 30.03.2009
		verantwoord moet worden. Deze afwijking is inmiddels door u gecorrigeerd.		een aanvullende beoordeling wordt uitgevoerd op aangeschafte activa waarbij sprake is van inruil. Dit om vast te stellen dat deze situatie zich niet vaker voordoet.	
5.	Uitkeringen: leerlingen- vervoer (IC gemeente)	Een waarborg dat alle ouderbijdragen ook daadwerkelijk in rekening worden gebracht is niet aanwezig. Er vindt geen controle plaats op de volledige facturering van ouderbijdragen. Op basis van de interne audit van de gemeente is vastgesteld dat in één geval de ouderlijke bijdrage niet in rekening is gebracht.	Het risico dat niet alle te ontvangen ouderbijdragen daadwerkelijk in rekening worden gebracht.	Wij adviseren u, gezien de beperkte omvang van deze stroom, te volstaan met de jaarlijkse toetsing via een rechtmatigheidsonderzoek.	Wij nemen die aanbeveling over en vinden ook dat risico / nut hier de voorkeur geeft aan de jaarlijkse interne controle / BMO
6.	Grond- exploitatie	De gemeente Tynaarlo maakt voor de waardebeoordeling van grondaankopen onder de € 500.000 gebruik van een interne taxateur. Daarboven is tevens een externe taxatie vereist. Geconstateerd is dat in de dossiers van de gemeente wel taxatieverslagen aanwezig zijn. Echter, deze zijn niet gedateerd en niet ondertekend door de taxateur.	Mogelijk onjuiste taxaties.	Om verantwoording te kunnen afleggen, is het van belang dat de gemeente beschikt over taxatieverslagen die door de taxateur(s) zijn ondertekend en gedateerd.	Ter voorkoming van onjuiste taxaties zullen om verantwoording te kunnen afleggen, alle taxatieverslagen door de taxateur worden ondertekend en gedateerd en daarna gearchiveerd. / OBT
7.	Grond- exploitatie	Bij de gemeente Tynaarlo is sprake van Integraal Accommodatiebeleid (IAB). Bij de uitvoering van dit beleid neemt de afdeling	Onterechte winstneming op interne grondtransacties.	Breng in kaart of dergelijke interne transacties in 2008 hebben plaatsgevonden. Deze moeten	In 2008 hebben er geen overdrachts-transacties plaatsgevonden tussen

Nr.	Proces/ onderwerp	Bevinding	Risico/effect	Aanbeveling	Management respons en stand van zaken 30.03.2009
		OBT panden en/of gronden over van andere afdelingen, die vervolgens herontwikkeld moeten worden. Hierbij is geconstateerd dat wordt gewerkt met interne transactiepreizen die zijn gebaseerd op de verwachte marktwaarde van de grond. Bij de interne overdrachten worden op deze wijze winsten verantwoord. Deze handelwijze is niet toegestaan, omdat bij interne transacties nog geen sprake is van gerealiseerde winsten.		worden gecorrigeerd in de jaarrekening 2008. Dit is een aandachtspunt voor de jaarrekeningcontrole 2008. Tevens is het van belang om de meerjarenbegroting en de nota grondbeleid (waar ook wordt gerekend met deze winsten) op dit punt aan te passen.	B & P en OBT. Derhalve hoeft er niets gecorrigeerd te worden. In de ramingen zullen wij steeds op een correcte manier rekening houden met de te realiseren winsten, en pas overgaan tot daadwerkelijke winstremming als dat is toegestaan / B&P
8.	Personeel (/C gemeente)	Uit de controle van de uit dienst mutaties van tijdelijke medewerkers blijkt dat het mogelijk is dat er contractverlengingen kunnen plaatsvinden, zonder dat er een directiebesluit of zichtbare goedkeuring van het afdelingshoofd van vastligt. Ook komt het voor dat achteraf een contractverlenging wordt aangevraagd voor tijdelijk personeel, terwijl de feitelijke opdrachtverlening al heeft plaatsgevonden.	Niet geautoriseerde personeelskosten. Mogelijk ongeautoriseerde budgetoverschrijdingen als blijkt dat door directie of afdelingshoofd geen goedkeuring wordt verleend.	Wij adviseren om eerst de goedkeuringsprocedures te doorlopen, voordat de gemeente (opnieuw) verplichtingen aangaat.	De bevinding komt voort uit onze eigen interne controles Wij nemen die aanbeveling over / MT en BMO (uitvoering)

Nr.	Proces/ onderwerp	Bevinding	Risico/effect	Aanbeveling	Management respons en stand van zaken 30.03.2009
9.	Personeel (IC gemeente)	Een aantal declaraties is geautoriseerd door een niet daartoe bevoegde medewerker.	Onvoldoende inzicht in declaraties personeel. Mogelijk onjuiste declaraties.	<i>Wij adviseren om voordat uitbetaling plaatsvindt, te beoordelen dat de mandaatregeling is nageleefd.</i>	De bevinding komt voort uit onze eigen interne controles Wij nemen die aanbeveling over/ BMO
10.	Kosten (IC gemeente)	Het komt voor dat alleen een budgetbeheerder een factuur tekent voor akkoord. Hierdoor is het mogelijk dat een budgetbeheerder tekent voor zowel het aangaan van de verplichting, het leveren van de prestatie als het uitbetalen van de factuur. Mede gezien de fraude die recentelijk in gemeente Winterswijk heeft plaatsgevonden, is dit een ongewenste situatie.	Op gemeentelijk niveau onvoldoende toezicht op het proces van het goedkeuren van facturen, omdat vrijwel alle beheershandelingen door één persoon worden uitgevoerd. Ook het risico van fraude wordt hierdoor groter.	<i>Wij hebben met uw controller besproken om nota's welke hoger zijn dan € 1.500 te laten ondertekenen door de budgetbeheerder én de budgethouder.</i>	De bevinding komt voort uit onze eigen interne controles Wij nemen die aanbeveling over/ MT en BMO (uitvoering)
11.	Kosten (IC gemeente)	Bij de audit op facturen van derden is geconstateerd dat een factuur is getekend door een persoon die hier niet voor geautoriseerd is. De factuur is echter wel betaald, ondanks dat de crediteurenadministratie controleert op een paraaf van de juiste budgethouder en/of beheerder.	Op gemeentelijk niveau onvoldoende toezicht op het proces van het goedkeuren van facturen. Ook het risico van fraude wordt hierdoor groter.	<i>Interne controle op juiste autorisatie is cruciaal. Controle kan plaatsvinden aan de hand van een actuele parafenlijst. Wij hebben afgesproken dat over het 2^e halfjaar van 2008 nog een audit op de facturen van derden uitgevoerd zal worden. Hierbij zal ook beoordeeld worden in hoeverre sprake is van een structurele of incidentele werkingsfout.</i>	De bevinding komt voort uit onze eigen interne controles Wij nemen die aanbeveling over/ BMO De aanvullende controle over 2008 heeft plaatsgevonden

Nr.	Proces/ onderwerp	Bevinding	Risico/ffect	Aanbeveling	Management respons en stand van zaken 30.03.2009
12.	Administratie f beheer: Memoriaal- boekingen (/C gemeente)	Memoriaalboekingen worden niet in alle gevallen goedgekeurd door de financieel adviseur van BMO. Ook wordt niet in alle gevallen een onderbouwing bij de memoriaalboeking aangeleverd.	Mogelijk onjuiste en ongeautoriseerde boekingen in de financiële administratie en mogelijk onbetrouwbare (tussentijdse) informatievoorziening.	Het is van belang om de juistheid van doorgevoerde memoriaalboekingen te waarborgen. Wij adviseren om alleen goedgekeurde en onderbouwde memoriaalboekingen te laten verwerken in de administratie. Voor de jaarrekening 2008 is het van belang om onderbouwingen van memoriaalboekingen beschikbaar te hebben.	De bevinding komt voort uit onze eigen interne controles Wij nemen die aanbeveling over/ BMO
13.	Subsidiever- strekking	De gemeente Tynaarlo heeft geen registratie waaruit de status van de verstrekte subsidies blijkt. Als gevolg van het ontbreken van deze registratie wordt ook niet (systematisch) bewaakt dat gesubsidieerde instellingen tijdig verantwoording afleggen aan de gemeente. Om die reden kan ook moeilijk worden vastgesteld dat alle verstrekte subsidies in 2007 daadwerkelijk zijn afgerekend.	Onvolledig inzicht in de lopende subsidies en aanvragen. Mogelijk niet gesignaleerde, onrechtmatig verstrekte subsidies, doordat de termijnbepalingen in de subsidieverordening niet worden nageliefd.	Wij adviseren om de status van de onderhanden subsidies te registreren en om de afwikkeling hiervan te bewaken. Wij hebben begrepen dat inmiddels de eerste stappen zijn gezet voor de aanschaf van een subsidievolgsysteem. Daarnaast adviseren wij om bij de interne controles die de gemeente uitvoert de tijdigheid van de afrekening van subsidies te bewaken.	
14.	Belastingen	Op de aangebrachte mutaties in het belastingbestand vindt geen controle	Mogelijk onvolledige belastingopbrengsten.	Wij adviseren om mutaties die worden aangebracht in het	De bevinding komt voort uit onze eigen interne

Nr.	Proces/ onderwerp	Bevinding	Risiko/effect	Aanbeveling	Management respons en stand van zaken 30.03.2009
	(IC gemeente)	plaats. De gemeente voert wel achteraf bestandsanalyses en controles uit, om opvallende zaken en afwijkingen te signaleren. Hiervan wordt echter geen vastlegging gemaakt. Een voorbeeld hiervan is de controle die de gemeente uitvoert op de juistheid van de objecten die volgens de belastingsapplicatie een vrijstelling hebben.		belastingbestand intern te controleren en om de uitgevoerde interne controles te documenteren. Verder is bij het opstellen van de jaarrekening 2008 van belang dat door middel van verbandscontroles en analyses de volledigheid van de verantwoorde belastingopbrengsten wordt aangetoond.	controles Wij nemen die aanbeveling over/ PuZa
15.	Tussentijdse informatie- voorziening	Belangrijke instrumenten van tussentijdse informatievoorziening richting de gemeenteraad zijn de voor- en najaarsnota. In de voor- en najaarsnota 2008 wordt onder andere aangegeven welke aanpassingen in de exploitatie worden verwacht. Hierbij wordt nog onvoldoende onderscheid gemaakt in het effect op het verwachte resultaat vóór en ná bestemming van reserves. Hierdoor is onduidelijk hoe het gerapporteerde voordeel geïnterpreteerd moet worden ten opzichte van de begroting.	Tussentijds onvoldoende inzicht in de verwachte exploitatie-uitkomsten en het beslag op de reserves.	In de tussentijdse informatievoorziening, conform de systematiek van het BBV, rekening houden met een verwacht resultaat vóór en na bestemming.	De bevinding komt voort uit onze eigen interne controles Wij nemen die aanbeveling over/ BMO

